

אוהב מקלל?! סוד 98 התוכחות של משה רבינו

הקללה היא טוב בתחפוש. היא מרימה גבוה אף יותר מאשר ההצלחה. בעוד שההצלחה יוצרת עוד מאותו הדבר, הקללה שוברת את האגו וחושפת את עומק הטוב. הקללה היא אינה הסוף, אלא ההתחלה של משהו גדול יותר. האלוקים אינו נמצא רק היכן שמחפשים אותו. הוא נמצא הרבה יותר היכן שלא מחפשים.

ב"ה | פרשת תבוא | תשפ"ו

וחושפת את עומק הטוב. הקללה היא אינה הסוף, אלא ההתחלה של משהו גדול יותר. זו המשימה האחרונה של משה בעולם למתוח את גבולות הקדושה עד הקצה ולהכריז: **האלוקים אינו נמצא רק היכן שמחפשים אותו. הוא נמצא הרבה יותר היכן שלא מחפשים.** איפה שמחפשים זה לזהות אותו עם האלוקים הדמיוני שגייסנו לטובתנו, אבל היכן שלא מחפשים – זה המקום בו הוא חושב שעלינו להיות כדי להעפיל גבוה מקודם.

לא נעים להקדיש שיעור לקללות והרבה יותר מהנה לדבר על ברכות. אבל חז"ל לימדונו כי העיסוק בקללות בתקופה הזו הוא מכונן: אנו יוצאים ידי חובת הרגש הקללות (ח"ו) בערב ראש השנה על ידי דיבור ומקיימים "תכלה שנה וקללותיה".

1. **מגילה לא,ב:** עזרא תיקן לישראל שיהיו קורין קללות שבתורה כהנים קודם עצרת ופרשת בחוקותי סמוך לחג השבועות וקללות שבמשנה תורה קודם ראש השנה... כדי שתכלה השנה וקללותיה.

הדבר דומה לכך שמנהג החסידים לבקש 'לקח' בערב יום הכיפורים, כדי שאם נגזר עלינו לבקש השנה, נצא ידי חובה בעלכון זה. כך מבאר התפארת שלמה מרדומסקי, הרב שלמה רבינוביץ, מחשובי

י'קשה לעכל את העובדה, שאוהבם של ישראל נפרד מעמו בקללות נוראות ועוד בכמות כפולה ממה שקילל הקב"ה. עד כאן היה הקב"ה בבחינת 'הדיין הקפדן' ומשה היה המשרת המפייס ואילו רגע לפני הסוף מתהפך הכול: ה' הכריז בפרשת "בחקתי" 49 קללות ואילו משה רבינו ברגעיו האחרונים מייסר בכמות כפולה של 98 תוכחות.

מה המטרה בקללה הכפולה? האם 49 כאלו אינן מספיקות שמשה מחליט להדר במצווה הזו?! לאן נעלמה האהבה של אוהב ישראל, שמסר חייו כדי להציל את ישראל וקרא: "מחני נא מספרך?"

ובכלל, איך אדם בן דורנו אמור לקבל את הקללות? בדור רגיש של ערב הגאולה, בעידן שבו בני אדם מבקשים חיבור ואיחוד עם השכינה, כיצד אמורים להכיל את הפנים המייסרות של הקב"ה?

הרבי מצטט גימטריה מופלאה: "98" הם בגימטריה "סלח" והתווים הללו משמיעים תוכחה במנגינה שונה. משה אוסף את כל צורות הכאב הקיימות וכורך את כולן תחת הכותרת העמוקה: "סלח". כרועה אכפתי של ישראל, משה מחזיר את האמונה ברגעים שהיא נאבדת וחושף את המהות של הכאוס:

הקללה היא טוב בתחפוש. היא מרימה גבוה מאשר ההצלחה. בעוד שההצלחה יוצרת עוד מאותו הדבר, הקללה שוברת את האגו

1 בדיחה: אדם נכנס לחנות תוכים כשהוא זועם: "מה מכרת לי? קניתי ממך תוכי ב-5000 שקל ויש לו פה מלוכלך. הוא יושב בכלוב ומציץ קללות: 'שתיחנק, שתישרף, שאלוקים ישלם לך...'".

המוכר מגדל בראש ואומר: "תראה, יש כאן עוד תוכי שהוא צדיק בן צדיק. הוא גדל בבית של גבאי בית כנסת וכל היום מתפלל, ממלמל 'אמן וברכו'. תכניס את שני התוכים יחד והצדיק יחזיר את הרשע בתשובה".

אחרי יומיים חוזר האיש יותר חם. "יותר גרוע: הרשע מציץ 'שתיחנק' והשני מנענע: 'אמן'. הרשע מציץ 'שתישרף' והשני מפטיר: 'כן יהי רצון...'".

את מצוות ההכרזה על ההרים, עובר אל פרק הברכות שלו וחז"ל מצינים שמה הופך את הסדר לחומרה ממה שאמר הקב"ה.

תפארת שלמה סוף פרשתנו: כמו שאומרים 'ונשלמה פרים שפתנו': אם חס ושלום נגזר אשר לא טוב הנה, יצאנו חר-בתנו בקריאת הדברים האלה וממילא יתהפכו לנו כולם לברכה.

פרשת "כי תבוא" היא פרשת התוכחה של משה רבינו. הוא ממשיך את המסורת שהתחיל ה' בפרשת "בחקתי" ומציב את המחירים היקרים לביטול החוזה עם ה'. אבל משה מחמיר הרבה יותר מהמשלח ומעניק משקל כבד כפול לקללות.

תחילה מצווה את יהושע, לקיים את טקס הברכות והקללות לאחר הכניסה לארץ. שישה שבטים יעלו על הר הברכה - הר גריזים, וכנגדם יעלו שישה שבטים על הר הקללה - הר עיבל. בין ההרים יעמדו הלויים, הם יפנו פניהם להר הברכה ויקראו י"א לשונות "ברוך" ואחר כך יסובבו פניהם להר הקללה ויכריזו יא לשונות "ארור".

הדבר המדהים הוא, שמה מצווה רק את ה"ארורים" ולא את ה"ברוכים". בעוד שאפשר היה לצפות מאוהבם של ישראל, לפרט את ה"ברוך" ו"מכלל הן אתה שומע לאו", משה נוהג הפוך: הוא מפרט את יא ה"ארורים" המנוסחים בפסוקים ומתוכם ינסחו הלויים מעצמם יא פעמים ברוך.

דברים כז: וענו הלויים ואמרו אל כל איש ישראל ... ארור האיש אשר יעשה פסל ומסכה תועבת ה' מעשה ידי חרש ושם בסתר וענו כל העם ואמרו: ארור מקלה אביו ואמו ואמר כל העם אמן.

רש"י: ששה שבטים עלו לראש הר גריזים וששה לראש הר עיבל והכהנים והלויים והאזן למטה באמצע. הפכו לויים פניהם כלפי הר גריזים ופתחו בברכה 'ברוך האיש אשר לא יעשה פסל ומסכה' ואלו ואלו עונים אמן. חזרו והפכו פניהם כלפי הר עיבל ופתחו בקללה 'ארור האיש אשר יעשה פסל'.

תמיהת המהר"ל עולה מאליה:

גור אריה דברים כז, יב: למה כתב קלה בקרא? אדרבה הוי למכתב הברכה [ונבין את ההיפך] יראה לומר שהעיקר הוא הקללה, שהיו צריכים לקבל התורה באלה.

המהר"ל משיב שהקללה מניעה לעשייה יותר מאשר ברכה. אמנם כמדומה שהדברים התאימו יותר לטבע האדם בדורות קודמים, שהיה מבוסס על משמעות לסמכות חזקה של מלכים ולכן היה רגיל לקבל איומים וגזירות. בדורנו שמעמד המלכות קרס והאדם מחפש את פנימיות לבבו ואחדותו עם הבורא, לא פשוט לטעון שהקללות מניעות לעשייה יותר מאשר הברכות. מהי אפוא הדגשת הקללות? משה ממשיך עם העמדת הקללות בראש ולאחר שמעביר ליהושע

בבא בתרא פח: בוא וראה שלא כמידת הקב"ה מידת בשר ודם. הקב"ה בירך ישראל בעשרים ושתים [אותיות] וקללן בשמונה [אותיות]: ברכן בעשרים ושתים - מ"אם בחוקר-תי" עד "ואולך אתכם קוממיות" [א עד ת] וקללן בשמונה - מ"ואם בחקותי תמאס" ועד "ואת חוקותי געלה נפשם" [ו עד ז]. ואילו משה רבינו ברכן בשמונה וקללן בעשרים ושתים, ברכן בשמונה - מ"והיה אם שמוע תשמע" ועד "לעבדם" [ו עד ז] וקללן בעשרים ושתים - מ"והיה אם לא תשמע" עד "ואין קונה" [ו עד ה].

כל אחד נדהם: האם זה משה שעמד ארבעים שנה כנגד כעס ה' ומסר נפשו לשכך חרון האף?! במיוחד שמיד אחרי שמסיים את פרשת הקללות הארוכה, משה שוב ורומז על מסירות נפשו עבור ישראל, שנמשכה עד **הרגע האחרון ממש בעלמא הדין?**

דברים כט, ג: ולא נתן ה' לכם לב לדעת - **דברים רבה ז, י:** בשביל עצמו אמר משה זה. שני דברים גזר הקב"ה - על ישראל גזר 'הרף ממני ואשמידם' ועל משה אמר 'לא תעבר את הירדן הזה' ... אמר משה לפניו 'סלח נא לעון העם הזה' ובטלה הגזירה של הקב"ה ונתקיימה של משה, שנאמר 'סלחתי כדברך'. כיון שבא ליכנס לא"י והתחיל אומר 'אעברה נא ואראה', אמר לו הקב"ה כבר ביטלת את שלי וקיימתי את שלך ועכשיו מבקש אני לקיים את שלי ולבטל את שלך. אם 'אעברה נא' אתה מבקש - תבטל את 'סלח נא'. אמר משה: **ימות משה ומאה כיוצא בו ולא תי-נזק צפורנו של אחד מהם.**

אכן המפרשים מעמיקים למצוא רמזים אודות ההגנות והרחמים שהכניס משה בתוך דבריו. בתוך כל פסוק מהקללות מוזכר שם ה', "ידבק ה' בך", "יככה ה'", ובכך רומז למידת הרחמים שתגן מהקללות.

החיד"א מוסיף מהלך מעמיק מאחורי המספר המדויק "צח" קללות.

2. חיד"א נחל קדומים דברים כח, סא: צח קללות בתוכ-חה וכולן התקיימו בישראל, שנאמר 'כי מלאה צבא"ה'. לכך היו מקריבין כנגדן צ"ח כבשים בסוכות, להגן עליהם, וכנגדן התורה נדרשת בצ"ח פנים - מט טהור ומט אינו טהור, ולכך צח פעמים 'יצחק' בתורה להגן עליהם... ואתיא כמ"ש במדרש ודורשי רשומות, שיצחק נתן אות ש משמו [שנקרא 'יצחק' ולא 'ישחק' כמו בתהלים 'אשר כרת את אברהם ושבעתו לישחק'] כדי שיצאו ב-210 שנים. וכן לעתיד לבוא הוא יליץ בעד ישראל - בני ולא בניך!?, כמו שפירשו בגמרא שבת פט על הפסוק בישעיה: 'כי אתה אבינו, כי אברהם לא ידענו וישראל לא יכירנו, אתה ה' אבינו גואלנו מעולם שמך'.

עלינו להוסיף ולהעמיק במשמעות המספר צח. הרבי האריך פעם ביסוד כביר ומשנה חיים. הוא מאיר את הקללות בשורשם וכמה נאים הדברים לאומרים (התוועדות שבת כי תבוא תשמה).

ב. בשבוע שעבר אירע מאורע מרטיט שהרעיד את הנשמה. החטוף "אליה כהן" עמד תחת החופה עם הכלה "זיו עבוד", ממנה נותק במסיבה הטראגית בשמחת תורה. אליה נפרד מזיו כשהיא מוטלת על הקרקע בלי הכרה ונותר בספק נורא האם נשארה חיה.

כשהם עמדו תחת החופה, אליה ביקש את המיקרופון: "הקב"ה רעב איתי שם, הוא צמא איתי שם, הוא הלך איתי את כל הדרך. הייתי מדבר אתו כל הזמן ומבטיח: אם תיתן לי את ההזדמנות לעמוד תחת החופה עם זיו, אני מבטיח לקחת את המיקרופון בחופה ולהכריז: 'שמע ישראל ה' אחד'.

זה היה רגע של גילוי לעוצמתה המאירה של הקללה. הטוב הוא טוב, אבל הוא לעולם לא יהיה מסוגל לחשוף את העומקים אליהם מביאה הקללה. היא מנפצת את האגו ומסלקת את כל הסיבות הצדדיות להתקיים למענן וחושפת את ה"אני" הטהור שאין מעבר לו.

האדמור האמצעי אמר פעם: "כשאבא קורא את הפרשה - לא שומעים קללות". כך מספר הרבי:

ספר היום יום יז אלול: "רבינו הזקן היה בעצמו הקורא בתורה. פעם לא היה בליאזנא בשבת פרשת תבוא ושמע [בנו] אדמו"ר האמצעי - והוא עודנו קודם בר-מצוה - הק"י ריאה מאדם אחר. העגמת נפש מהקללות שכתוכה הביאתו לכאב לב, עד שביום הכיפורים הסתפק רבינו הזקן אם יוכל להתענות. כששאלו את הבן: הרי בכל שנה קוראים פרשה זו? ענה: **כשאבא קורא אין הם נשמעים קללות**".

ההסבר נמצא בפירושו המהפכני של "הרוקח", מבעלי התוספות לפני כ-800 שנה, על המספר צח:

שיר השירים ה: מה דורך מדוד היפה בנשים .. דודי צח ואדום דגול מרבבה - רוקח: צח גימטריה סלח ... להגן מן צח תוכחות שבמשנה תורה.

הרעיה בשיר השירים מחפשת בשקיקה אחרי הדוד ושואלת את בנות ירושלים האם ראו בו? "השבועתי אתכן בנות ירושלים אם תמצאו את דודי מה תגידו לו, שחולת אהבת אני". הן מתעניינות "מה דורך מדוד, היפה בנשים?". והיא עונה: "דודי צח ואדום דגול מרבבה". דודי מגן עלי מצח קללות במשנה תורה, כיון שצח בגימטריה "סלח" והוא סולח ומלכין את עוונותינו, בעוד שכלפי אויבינו הוא "אדום" וזועף על כשליהם.

כאשר משה תוחם את הקללות במספר הפלאי צח, הוא הופך את המשמעות שלהן. הוא אוסף את כל הקללות בעולם ומרים אותן

המספר צח הוא קמע הגנה עלינו. השם "יצחק" מוזכר בתורה צח פעמים ולכן צח קללות מזכירות את זכותו של יצחק. משה נוקט בזכותו של יצחק, משום שהוא האב המושלם, שמסר כל אשר לו לבניו.

נתחיל עם מה שלא מובא בחיד"א: יצחק הוא מידת הגבורה ומפעיל את הגבורה **כלפי עצמו**. הוא כולא את אופיו ואישיותו למעלה משכל אנושי ונותן את מלוא המרחב לעשו.

יצחק הוא האבא שאוהב את עשו בלי פשרות וגם כשהדבר מזיק נוראות לו עצמו. יצחק היה יכול לגרש את עשו מביתו ולצוותו לשכור דירה בגיל 40 עם נשותיו המשוקצות וכך לא ייזוקו עיניו של הצדיק. אבל יצחק יודע שאהבתו לעשו היא כל מה שמחזיק את בנו בעולמה של הקדושה. לכן מתייסר ומתעוור בעצמו מעשן קטורת נשות עשו ואינו מוציא מביתו. לאחר שהתעוור ככה, מבקש לתת לעשו את הברכות ולגלות אליו את מלוא אהבתו.

פעם הארכנו בסוף המדרשים של עשו: חושים היכה וראשו התגלגל אל חיק אביו וגופו נקבר מחוץ למערה. עשו קבור עד היום, כשראשו בחיק אביו והנאהבים והנעימים בחייהם ובמותם לא נפרדו.

את אותה אהבה בלתי מתפשרת, מפגין יצחק כלפי כלל ישראל. החיד"א מצטט תחילה את דברי הרא"ש בסוף פרשת שמות: הקב"ה פנה אל כל אחד מהאבות ושאל מי מוכן להוריד אות אחת משמו, כדי להעניק זכויות לישראל? אברהם ויעקב לא הסכימו ואילו יצחק הסכים. שמו האמיתי הוא "ישחק", ככתוב "אשר כרת את אברהם ושבועתו לישחק" ויצחק הסכים להפוך להיות "יצחק" ולהוריד מהגימטריה של שמו, 210. עמדה זכותו לישראל ויצאו ב-210 שנים, במקום 430 שנה².

החיד"א מוסיף את פירוש הגמרא על פסוק מסתורי בישעיה: "כי אתה אבינו, כי אברהם לא ידענו וישראל לא יכירנו, אתה ה' אבינו גואלנו מעולם שמך". בהתחלה נאמר "כי אתה אבינו" ואחר כך נאמר "אתה ה' אבינו". מיהו האבא? אומרת הגמרא: "לעתיד יאמר הקב"ה לאברהם, בניך חטאו לי. אמר לפניו ימחו על קדושת שמך. אמר הקב"ה, אפנה ליעקב שהיה לו צער גידול בנים ואפשר דבעי רחמי עליהו. אמר לו בניך חטאו. אמר לפניו ימחו על קדושת שמך. אמר לא בסבי טעמא ולא בדרדקי עצה. אמר ליצחק בניך חטאו לי. אמר לפניו, רבש"ע, בני ולא בניך? בשעה שהקדימו לפניך נעשה לנשמע קראת להם 'בני בכורי' ועכשיו 'בני ולא בניך'!.

"ועוד כמה חטאו? שנותיו של אדם שבעים שנה - תפחית מהם עשרים שהוא אינו בן עונשים ונותרו חמישים. תפחית 25 של הלילות ונותרו 25 שנים. תוריד 12.5 של תפילה ואכילה ובית הכיסא ונותרו 12.5. אם אתה סובל את כולך מוטב ואם לאו חצי עלי וחצי עליך, ואם תאמר כולך עלי - כבר הקרבתי נפשי על קדושת שמך. פתחו ישראל ואמרו ליצחק: 'כי אתה אבינו'. אמר להם יצחק: עד שאתם מקלסין לי, קלסו להקב"ה. נשאו עיניהם למרום ואמרו: 'אתה ה' אבינו גואלנו מעולם שמך'.

עד כאן רמז נפלא אודות משמעות המספר צח קללות. אולם עדיין קשה להבין: וכי משה מוסיף ומרבח קללות כדי להגיע למספר צח ולעורר רחמים בזכותו?!

2 שמעתי פעם מהרב ברוך רוזנבלום, שזה אחד הטעמים לכך שחוצים את המצה האמצעית בפסח. לרמוז לזכותו של יצחק - האמצעי - שחצה את שמו כדי להושיע את ישראל.

לאגו ולגייס את הכוחות כדי לבחור נכון בבחירה טהורה של בן באבי.

בהערה³ הובא סיפור אישי מרגש ובדידי הווא עובדה.

התועדות תשמ"ה ה'2948: התורה מתחילה באות ב', ראשי תיבות ברכה, כי התורה כולה ברכה. לכן כאשר מר- צאים בתורה עניין בלתי רצוי, היפך הברכה, בהכרח לומר שהכוונה הפנימית היא להופכו לעניין של ברכה וטוב **בת- כלית העילוי**, על דרך הנאמר 'ויהפוך ה' אלוקיך לך את הקללה לברכה כי אהבך ה' אלוקיך', היינו לפעול עילוי גדול יותר מאשר ברכה לכתחילה.

בדרך דומה, מעניק הרבי משמעות מטלטלת לנקודת השפל של 'הקללה' הרוחנית, המעליבה ומרפה הידיים ביותר שאפשר למצוא.

מסכת "יומא" עוסקת ב"האי יומא", היום הגדול והקדוש של יום הכיפורים. 87 דפי המסכת מפרטים את סדר ההתקדשות וההיטהרות של האדם הגדול בעולם, שנכנס אל המקום הקדוש בעולם, ביום הקדוש בשנה ומשיג כפרה ומחילה לישראל. המסכת מתחילה בהפרשת הכהן מביתו שבעה ימים קודם יום הכיפורים, ומיניו כהן אחר שימלא את מקומו, שמא יראה קרי, שהוא ההיפך הגמור מהתקדשות הגוף ביום הטהור בשנה.

השורות החותמות את המסכת מורידות סטירת לחי מצלצלת:

סוף יומא פח,א: הרואה קרי ביום הכיפורים, ידאג כל השנה כולה (רש"י: שמא לא קיבלו תעניתו ... כעבר המוזג כוס לרבו ושפך לו קיתון על פניו). ואם עלתה לו שנה (שיצא בחיים) – מובטח לו שהוא בן העולם הבא (שמעשים טובים יש בידו שהגנו עליו וכן עולם הבא הוא)

הנה מדרש פליאה מתחילתו ועד סופו: ראשית, האם זה הסיום הראוי למסכת יומא?! האם זו תכלית העלייה אליה העפיל האדם בסופו של היום הגדול והקדוש בשנה?! שנית: למה אם עלתה לו השנה בחיים, סימן שהוא בן העולם הבא? אולי הקב"ה מרחם עליו ברחמי המרובים? ובעיקר: על מה מגיע לו עולם הבא? איך התהפכו

גבוה מהברכה. הברכה היא ברכה וזה מובן וברור. כל התורה מתחילה באות ב' ועניינה ברכה, לכן משה לא צריך למנות את הברכות. הן מוענקות מאלהן למקיים מצוות ה'.

משה עושה דבר אמיץ ומפתיע. הוא מותח את גבולות הקדושה וחושף את גובהה של "הקללה". הוא מגלה כי אין פינה אחת בעולם המנותקת מעולמה של הברכה. הכול הוא טוב בתחושת. משה מונה אותן במניין "סלח", כדי לגלות שהקללה היא גשר מתוח מעומק העומקים של האב עד עומקיו של הבן. הקללה משקמת את הקשר ומשדרגת אותו לרמות חדשות³.

מצד האב – הוא נדרש לגייס את עומק האהבה כדי לגרום את הקללה ולהעניש את הבן. קל הרבה יותר להעלים עין ולקוות שיהיה בסדר ולא להסתכן בכעסו של הבן. אולם האב שאכפת לו מעתיד בנו, מגייס את עוצם אהבתו ומענישו לזמן קצר.

ספר הכוזרי כותב דבר קשה אבל מדויק:

כוזרי מאמר שני פרקים כט,מד: לארשי תומואב ומכ **לב באברים**, אוה בר סילח סלוכמ [עגפנ יכה רהמ] ברו תואירב סלוכמ [ינויה תואירבל סלוכמ] ... **על כן אמר (עמוס ג):** 'מכל משפחות האדמה על כן אפקוד עליכם'... **כי איננו מניח עונותינו להתעכב עלינו ויהיו גורמים לא- בדנו לגמרי...**

עם ישראל חטף יותר עונשים מכל האומות, אבל "עם ישראל חי". הוא העם היחיד ששורד עד היום. עם ישראל הוא בבחינת "לב" באברים, וכשמדובר בבריות הלב לא מתעלמים ולא מקווים לטוב, אלא מבצעים צעדים כואבים כדי להציל את התפוקה הטיפול הפולשני מציל אותנו ואנו כאן לנצח. האלטרנטיבה היא לא רחמים, אלא נסיגה והיעלמות של החולה, כמו שקרה לעמים האחרים שנעלמו בפח האשפה של ההיסטוריה. כך דברי החכם מכל אדם: "חושך שבטו שונא בנו". הדבר הגרוע שיכולים הורים לעשות לילד הוא אינו עונש, אלא להימנע מעונש.

הן מצידו של הבן: הקללה לוקחת הכול ומסלקת כל סיבה שגרתית להמשיך. היא מסלקת את כל הסיבות החיצוניות לשמן פעל. הוא יכול להתייאש ולהישבר, אבל יכול להקשיב לקול הפנימי מתחת

3 חייבים לומר שהקללה משקמת את הקשר ולא רק מחזירה אותו לאן שהיה לפני החטא, כי אם כן מה הועיל כל הסיבוב של החטא והקללה אם שבנו לאותה נקודה שהייתה בהתחלה?

4 בחורש שבט תשנ"ה, אבי עבר אירוע מוחי ל"ע. הוא אושפז במחלקה הנורולוגית באספ הרופא כשצידו השמאלי משותק. זה היה הלם. דקות קודם הוא פעל נמרצות כרכו הוותיק של כפר חב"ד ופתאום הכול חרב. כוח הדיבור לא נפגע בס"ד ואחרי שעות של שכיבה מיוסרת במיטה, הוא פנה לאמי וביקש כך: "תתקשרי ללייזר" – אחי ששהה ב-770 בתור חתן, ארבעה שבועות לפני חתונתו – "תבקשי ממנו ללכת בשמי לאוהל של הרבי ולומר כי אם אחזור לעמוד על הרגליים, אקבל על עצמי לעזוב את העיסוקים בענייני הכלל ולהתמסר בכל כוחותיי לכתוב הערות על שולחן ערוך אדמו"ר הזקן".

אבי קיבל הוראה מהרבי להתמסר לכתוב הערות על שו"ע רבינו הזקן. הוא עשה זאת שנים רבות, אבל השנים שקדמו לאותו אירוע היו סוערות ומתוחות ברמה החברתית וכרכו של כפר חב"ד, לא מצא את מנוחת הנפש להתנתק לכתובה עיונית. כעת, כשעבר מה שעבר, ערך חשבון נפש אישי וקיבל להתחזק במשימה האישית שניתנה לו מהרבי.

הנס קרה: ארבעה שבועות אחר כך, אבי עמד על שתי רגליו באולם אירועים באמסטרדם, בסעודת החתונה של אחי עם בתו של השליח הראשי בהולנד. אבי קיים את הבטחתו ובעשרים השנים הנוספות שחי בהן, הוציא חמישה כרכים על הלכות תלמוד תורה של האדמו"ר הזקן ושני כרכי עיונים על שולחן של רבינו.

ראיתי אז בעיניים כיצד מתמודד חסיד עם קללה נוראה. הוא לא מתריס 'למה זה קורה לי?' אלא שואל בענווה: 'למה זה קורה לי?' איך האירוע הקשה אמור להחזיר את החיים לפסים נכונים יותר?

שלא הייתי לוקח קודם.

לכן התשובה הופכת את הזדונות לזכויות. היא חושפת את הטוב שהיה אצור בחטא לכתחילה. זה הסימן הטוב אצל הרואה קרי ועלתה שנתו: החל מיום הכיפורים, עליו לדאוג מהחטא ולקבל על עצמו שנה אחרת לחלוטין. לאחר שנה מושלמת כזו, מתברר **שהאלוקים אוהב אותו ושלח לו לכתחילה את הקללה כדי להרים אותו.** האירוע מתברר למפרע כ"סימן טוב", המעיד על אהבת ה' אליו.

לקו"ש יז/191: היות שראיית הקרי הייתה שלא במתכוין, שהרי מתענים בחמישה עיניים ולא מהרהרים בעבירה, מוכח שהדבר בא בהשגחה עלינוה... כדי שיתעלה לתשור בה גבוהה יותר, שמצד סדר העבודה הרגיל, אינו יכול להגיע אליה. לכן לאחר שדאג כל השנה ושב בתשובה שלמה - החטא הביא אותו לעלייה גדולה שמתבטאת בכך שהוא בן העולם הבא ובתוספת חיים גשמית.

הדברים נשמעים מעולה על הנייה, אבל המציאות היא שאנחנו מתנגדים לכל אפשרות של קללה ח"ו. כאשר החיים סוטים מהמסלול שבנינו מראש, ההבנה נגמרת ואנו חשים אבודים. הבה נשאב השראה מנביא הנחמה שנשא את האמונה המוחלטת והנצחית בכוחו של הטוב וגילה אותו בעמקי צלמוות.

ההפטרה הראשונה של "שבעה דנחמתא" קוראת: "נחמו נחמו עמי יאמר אלקיכם". ישעיהו מספר על קריאתו של הקב"ה אל הנביאים לנחם את ישראל בנחמה כפולה. מהי הנחמה הכפולה? אם אחת מועילה - לא צריכים שתיים, ואם אחת לא מועילה - מה יועילו השתיים?

הנחמה הכפולה שבה על עצמה באחד מרגעי השיא של השבוע היהודי. הגמרא מספרת בסוף מכות על ההתמודדות הקשה של החכמים עם החורבן שמוטט את הכול:

"וכבר היה רבן גמליאל ורבי אלעזר בן עזריה ורבי יהושע ורבי עקיבא, מהלכין בדרך ושמעו קול המונה של רומי במרחק מאה ועשרים מיל". ירושלים נכבשה בידי הרומאים והפכה לעפר ואפר. תושבי העיר רעבו ללחם והוכו ונטבחו בידי הכובשים. גדולי חכמי ישראל נאלצו להשפיל את כבודם ולכתת רגלם לממלכת רומי, מעונם של הכובשים, כדי להתחנן להקלה בתנאי החיים.

מרחוק שמעו את רומי חוגגת. ממרחק קילומטרים אפשר היה לראות את האורות הנוצצים, את בתי הקפה המלאים ואת הצעירים הרוקדים ברחובות. רומי בתפארתה מול ירושלים בעלבונה ושפליתה. "התחילו בוכין ורבי עקיבא מצחק. אמרו לו מפני מה אתה משחק? אמר להם מפני מה אתם בוכים? אמרו לו: הללו כושיים שמקטרים לעבודת כוכבים, יושבין בטח והשקט ואנו בית הדום רגלי אלוקינו שרוף באש ולא נבכה? אמר להם: לכן אני מצחק! ומה לעוברי רצונו כך, לעושי רצונו עאכו"כ".

החכמים פרצו בבכי לנוכח עליצות רומא: איך נסביר לצעירי הצאן את החילול ה' העצום, בשעה שבית ה' שרוף באש? רבי עקיבא טען ההיפך: השמחה שלהם מעידה על השכר הצפון לנו. אם עוברי

הדברים מירידה רוחנית כזו - הן מצד האדם עצמו, כשאנו מסוגל להתנתק מהחומר ליום אחד, והן מצד השמים, כשמשרדים לו שאין חפצים בעיניו שקיבל על עצמו ומשליכים לו את כוס המים החמים בפנים - להבטחת עולם הבא?

רש"י מפרש (כמועתק בפנים), שמובטח שיש לו מעשים טובים שהגנו עליו מהסימן הרע שהופיע בתחילת השנה. אבל כקושיית הרבי מליובאוויטש (לקו"ש יז/183), פשטות דברי הגמרא הם שהאירוע הקשה עצמו, מבטיח שהוא בן העולם הבא ולא שדבר צדדי מגן עליו מפני האירוע שקרה? רש"י עצמו כותב קודם לכן: "סימן טוב הוא לו". מהו בדיוק הסימן הטוב?

ההסבר טמון באמרה המפורסמת של ריש לקיש, שנכתבה דף אחד קודם ביומא שם: "גדולה תשובה שזדונות נעשים לו זכויות". ריש לקיש מטיל פצצה וקובע שהתשובה הופכת את העבר לטוב ומזכה עליו בזכות. לא רק שהעבר הרע אינו מחייב עונש, אלא מזכה בפרס.

איך ולמה? הרי אי אפשר להשיב את הזמן לאחור? העבר הוא מציאות אובייקטיבית שיצאה משליטתנו ועומדת בזכות עצמה? נהג ששיחק עם הטלפון וקרה אסון ל"ע, מוכן לתת כל הון ביתו באהבה כדי לחזור 30 שניות אחורה, אבל חלב שנשפך לא יחזור לבקבוק. ובעיקר: איך העבר הבעייתי מזכה בשכר?

נחשוב על יהודי שחוזר הביתה בשעת לילה מאוחרת כשהוא מתמרע. כל היום התרוצץ ממקום למקום ולא הכניס פרוסת לחם לפה. החלום היחיד שלו להיכנס הביתה ולמצוא על השולחן מנת עוף עם אורז ופרי העונה. אבל אשתו התמוטטה לפניו והיא קרסה למיטה בשבע בערב בלי להיכנס למטבח. גרוע מכך: זה היה בדיוק יום רביעי שנגמרו הקניות משבוע שעבר ועוד לא נעשו הקניות לשבת הבאה ולא נותר במקרר אפילו ביצה ועגבניה לסלט.

הוא מאבד שליטה, רץ מסוחרר לסטקיה, לא שואל ולא בודק, חוטף שווארמה בלאפה ה' ירחם ובולע בראש מסוחרר. בבוקר הוא מתעורר ולא מאמין לליל האתמול. הוא מנסה לשכנע את עצמו שזה דמיון, אבל ההרגשה בבטן מזכירה לו שהוא אכל שווארמה באחת בלילה... מבוהל הוא מתקשר לעבודה שלא יגיע היום ושב בתשובה שלמה. מתפלל בכוונה, קורא את כל ספר התהלים ונותן צדקה.

חולפות השנים והוא עולה לבית דין של מעלה. המלאכים פותחים את הספרים ומניחים הכל על המאזניים. הדיון הופך להיות מתוח ושקול בדיוק, מחצה זכויות ומחצה עוונות, אבל אז מגיע המלאך עם הלאפה והשווארמה ומניח על המאזניים, הטחינה עוד נוטפת ממנה, וזה מטה את הכף לצד הזכות והוא מביא את העולם לגאולה. שכן גדולה תשובה שזדונות נעשו לו זכויות.

הרעיון הזה למדובר כאן: החטא הוא בריאה של הקב"ה ומוכרח שיש בו יתרון כלשהו. אסור לכתחילה להגיע אליו, אבל אם הוא קרה, עלינו לחשוב מהו מצמיח. החטא פוצע את הגאווה, שובר את היהירות, מעורר פחד מפני הכישלון הבא וחושף את המים העמוקים הזורמים מתחת לפני השטח.

כשאדם חוטא ח"ו, הוא יכול להישבר וליפול והוא יכול להאמין שהוא קיבל הזדמנות בלתי רגילה. עליו למצוא את הקב"ה בתוך החושך ולהפוך את הכאב לכוח מניע. לומר לעצמו, אתמול היצר נתן לי מכה והיום אשיב לו שתיים ואקח על עצמי התחייבויות

רצונו נהנים מהחיים, אנו עושי רצונו עתידים לחגוג כפול. אבל החכמים לא התרשמו ולא עצרו את הבכי.

הגמרא ממשיכה: "שוב היו עולים לירושלים, כיון שהגיעו להר הצופים - קרעו בגדיהם. כיון שהגיעו להר הבית, ראו שועל יוצא מבית קדשי הקדשים. התחילו הן בוכין ורבי עקיבא צוחק. אמרו לו: מקום שכתוב בו 'והזר הקרב יומת' ועכשיו שועלים הלכו בו ולא נבכה! אמר להן: לכך אני מצחק, הנביא אוריה אומר: 'ציון שדה תחרש', ואילו הנביא זכריה אומר: 'עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים', עכשיו שהתקיימה נבואתו של אוריה, יודע שנבואתו של זכריה מתקיימת".

החכמים שבו לירושלים מרומי וליבם נשבר יותר. המוח לא היה יכול להכיל את הפער בין החגיגות העליזות ברומא לדממה בהר הצופים. שקט של בית קברות אפף את חורבות ירושלים. הם התקרבו לנקודה הקדושה בעולם, למטרים הרבועים בהם עמד חדר "קודש הקודשים" ונחרדו לראות שועל משוטט בין ההריסות. זאת הייתה סטירת לחי חריפה מדי: דביר בית תפארתנו, מעון השכינה עלי אדמות שכוהנים גדולים שלא היו ראויים לכהונתם היו מוצאים בו את מותם - הפך להיות 'פינת חי'?! שוב פרצו בבכי, אבל רבי עקיבא התעקש להיפך: אם התקיימה הנבואה הנוראה "ציון שדה תחרש", הגיע זמן הייעוד המושלם "עוד ישכון זקנים וזקנות ברחובות ירושלים ואיש משענתו בידו מרוב ימים".

הגמרא מסיימת: "בלשון הזה אמרו לו: **עקיבא ניהמתנו, עקיבא ניהמתנו**".

הפעם קרתה תגובה שלא אירעה בסיפור הראשון: החכמים נסחפו אחרי דברי הנחמה של רבי עקיבא והכריזו פעמיים: "עקיבא ניהמתנו, עקיבא ניהמתנו" - על משקל "נחמו נחמו עמי".

מה שמעו החכמים בדברי הנחמה האחרונים שלא נשמעו בראשונים? מדוע הגיבו בנחמה כפולה: "עקיבא ניהמתנו, עקיבא ניהמתנו"? וגם עלינו להבין את דברי רבי עקיבא עצמו: מדוע נזכר בנבואת אוריה "ציון שדה תחרש" והלוא הסטירה המשפילה שהוטחה בפניהם הייתה שועל משוטט בקודש הקודשים והיה עליו להביא פסוק מפורש המנבא את הרגע השפל הזה, הפסוק שכולנו קוראים במגילת איכה: "על זה היה דווה ליבנו, על אלה חשכו עינינו, על הר ציון ששמש שועלים הילכו בו?"

הרבי, ה"מנחם" הגדול של דורנו, שראה בכל רגע של חיים התגלות אלוקית מחייבת לעשייה גדולה יותר, מפתח רעיון כביר (ליקוטי שיחות יט/67 ואילך).

נחמה אחת היא על **העתיד**: ההבנה שהכאב הוא זמני ובעזה"ש הגלגל יתהפך ויבואו ימים טובים יותר. זו נחמה קטנה שכל אחד יכול לה. הנחמה השנייה היא אמיצה ומצריכה עוצמות של אמונה בה' אחד: היא ממסגרת מחדש את **ההווה הבעייתי**. היא חושפת את העומק מאחורי הכאב ומספרת את סוד הכוח של חבלי הלידה המייסרים.

בסיפור הראשון מבטא רבי עקיבא את האופטימיות הבסיסית של האדם המאמין: "גם זה יעבור". העולם הזה מנוהל בידי בורא טוב ואוהב ולכן הגלגל יתהפך ועושי רצונו יחזרו ויעלו לגובה. אבל הנחמה הזו לא מספקת. היא אינה מעניקה כוחות לעבור את ההווה הנורא ואינה מפצה על החילול ה' שנגרם בינתיים מקול המונה של רומי והצעירים שמאבדים את הדרך.

בסיפור השני, כשנעמדו החכמים מול קודש הקודשים שחרב, הציג רבי עקיבא נחמה שנייה. זו גישה מהפכנית שפותחת עיניים חדשות אל הייסורים עצמם: **הרע הוא צורה של טוב. השבר הוא התחלה של בניין חדש שלא היה כמותו**. הטוב לא יתחיל מחר או בעתיד הרחוק, אלא המצב הנורא העכשווי מוליד הזדמנויות אדירות שלא יכולות להופיע בדרך נחמדה יותר.

רבי עקיבא לא היה נאיבי, הוא לא שגה באשליות ולא התעלם מההרס המוחלט. מי כמותו הכיר את גודל אכזריותם של נציבי רומא, שלבסוף תקעו בגופו שלוש מאות חניתות של ברזל עד שיצאה נשמתו. אבל רבי עקיבא התעודד מנבואתו של אוריה: "ציון שדה תחרש".

חרישת שדה היא פעולה קשה. אילו יכולנו לשמוע את קול רגבי האדמה המתהפכים החוצה, היינו שומעים זעקה: למה הניתוח הכואב? מדוע הופכים את הקישקע שלנו החוצה? אולם האמת היא, **שכעומק החרישה - גובה הצמיחה**. ככל שהחרישה איכותית - השורשים ייקלטו בעומק האדמה ויצמיחו תבואה נאה יותר.

המהרש"א מוסיף נקודה מרטיטה: רבי עקיבא למד זאת **מהשועל עצמו**. שיא הכאב והעליבות ביטא בעיניו את גובה האהבה והקירוב של הקב"ה לישראל. "תראו", קרא רבי עקיבא לחבריו: "רק שועלים מסתובבים פה, אבל הם - הכובשים האכזריים - לא מצליחים לתקוע יתר בירושלים".

הרומאים חרשו את העיר והחריבו כל בתיה במטרה להקים עיר חדשה מעל ירושלים. להשכיח את העיר הישנה, שהייתה ולא תהיה עוד ירושלים. הם קראו לעיר הרומאית החדשה בשם "איליה קפיטולינה", ודמינו אודות עיר הפאר שתיכנה ביהודה. זה לא הצליח להם ולא הצליח מעולם לשום אויב אחר. ירושלים היא אוהבה נאמנה, שלא פתחה זרועותיה לשום בעל אחר חוץ מעם ישראל. כל אימפריה בהיסטוריה ניסתה לתקוע יתר בירושלים ואף אחת לא זכתה. ירושלים פרחת רק כשאנו היינו בה ואילו בשאר הכיבושים ההיסטוריים - של הבבלים והיוונים, הרומאים והביזנטים, הנוצרים והמוסלמים, התורכים והבריטים - חסמה עצמה מאהבה ונותרה כעקרה שמחכה לשוב בניה.

רבי עקיבא פותח עיניים לחפש את ההזדמנות בתוך השבר. ישנן שלוש דרכים להתמודד עם קושי: החלש בוכה; החזק מתאמץ לשרוד עם הראש מעל המים ולהמתין שהגל יעבור; ואילו המאמין מבקש את ההזדמנות שבתוך הכאב. הוא יודע **שכמה שאפשר לבנות עם הצלחה - אפשר לבנות פי שתיים עם כישלון**. המאמין יודע שהצלחה יוצרת עוד מאותו הדבר, אבל הכישלון מאפשר לפתוח דלתות חדשות ולייצר הזדמנויות שלא היינו מגיעים אליהן בדרך אחרת.

אנחנו אוכלים ביצה בערב תשעה באב, כי ישנן שלוש מאכלים שמגיבים לאש צורבת: תפוח אדמה מתרכך ונחלש, הקפה מפיץ ריח ארומה, אבל הביצה מתקשה ומגלה בעצמה עוצמות חדשות שלא ידעה מהן קודם. הלחץ מוציא ממנה את המיטב.

עם זאת, למרות הדברים היפים אנו מבקשים בערב השנה החדשה: "טוב נראה ונגלה". כמו הלשון המפורסמת: "שנה טובה ומתוקה", טוב פשוט וברור ולא כזה שצריכים שיעור חסידות להבין אותו. עברנו את השואה הנוראה, עברנו את מתחי השנים האחרונות וזה כבר מספיק כדי לבקש מהקב"ה טוב פשוט ואמתי ברמות נסי

הגאולה השלמה.

עכשיו נותר לצעוק, עד שהקב"ה ישמע וישים סוף לצרותינו".

והאמת היא שהדברים נכתבו עוד קודם, בהמשך דבריו של החיד"א הנ"ל:

חיד"א שם: צ"ח קללות נאמרו בפרשה בגימטרייה "צָכָאָה", וכולן נתקיימו בישראל שנאמר 'כי מלאה צבאה כי נרצה עוונה' ... ולעתיד יתהפכו כולם לשמחה ולששון, כי 'נגי-לה' בגימטרייה צ"ח.

בטוב הנראה והנגלה ובקרב ממש.

אחת הדמויות החשובות בדור הקודם, היה האדמו"ר מצאנז, רבי יקותיאל יהודה הלברשטאם (אביו של האדמו"ר הנוכחי). הוא עבר את אימי השואה על כל מוראותיה, אשתו ואחד עשר ילדיו נהרגו במשרפות והוא עצמו עבר חודשי זוועה במחנות. בנוסף הוא שכל רבבות מחסידיו. אחרי המלחמה הוא הגיע לאמריקה, גר שם כמה שנים עד שעלה ארצה והקים את קרית צאנז בנתניה.

בהיותו בארצות הברית, החל הקורא בתורה לקרוא את הקללות בפרשת כי תבוא, וכפי המנהג קרא בשקט. הקהל הקשיב ברטט ולפתע נשמעה זעקה מפי האדמו"ר: "העכער, העכער", תגביה את הקול. הציבור נדהם: מה פתאום לקרוא בקול? אבל הרבי צעק שוב: "תקרא בקול, אין לנו מה לחשוש, כבר חווינו את זוועות התוכחה,

כתיבת הדרשות והשיעורים והפצתם באופן חופשי
מתאפשרת בתמיכתם של שלוחי הרבי ברחבי תבל
ובחסותו האדיבה של הנגיד החסידי

ר' שניאור ורעייתו יוכבד שיחיו מינסקי

להצלחה רבה בכל ענייניהם
ולעילוי נשמת מרת
שיינא בעשא בתיה בת יוסף דב

השיעור המלא באתר
haravshneor.co.il